

впливу змін якості природного середовища та адаптацію до них сільськогосподарського виробництва.

Список використаних джерел.

1. Черевко Г.В., Яцків М.І. Економіка природокористування. – Львів : Світ, 1995. – 208 с.
2. Рогач С.М. Економічний механізм стимулювання раціонального природокористування в аграрній сфері // Наук. вісн. НАУ. – К., 2001. – Вин. 41.

ВПЛИВ НАСАДЖЕНЬ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ НА ВЛАСТИВОСТІ ДЕРНОВОГО КАРБОНАТНОГО ҐРУНТУ СЕРЕДНЬОГО ПРИДНІСТРОВ'Я

Тимчук А. – студентка 3-го курсу, спеціальність “Агрономія”

Керівник: доцент Вахняк В.С.

кафедра агрохімії і ґрунтознавства ім. С.С. Сербіна

Середня частина Придністров'я в межах Хмельницької області відноситься за агрокліматичним районуванням до так званого “теплого Поділля” і належить до Національного природного парку “Подільські Товтри”. Особливості поєднання чинників ґрунтоутворення (елювій карбонатних порід, південні схили, трав'яниста рослинність, коефіцієнт зволоження в межах 0,6-0,8) сприяли формуванню на лівому березі р. Дністер дернових ґрунтів, зайнятих трав'янистою рослинністю.

Наявність в травостоях місцями ковили дозволяє припустити, що ґрунтоутворення на південних схилах наближається до степового, проте його недостатній розвиток не сприяє формуванню чорноземів звичайних та їм подібних ґрунтів.

З метою збереження ландшафтів і відновлення природних біоценозів на території Національного парку розширюються площі лісонасаджень. Але стійкість одновидових насаджень невисока, тому важливо правильно підібрати породи дерев для одновидових та змішаних насаджень.

Для управління формуванням стійких і високопродуктивних лісонасаджень потрібно знати процеси, що проходять в ґрунтах. В цілому вони відомі для ґрунтів чорноземних і сірих лісових, найбільш розповсюджених в регіоні. Вивчення взаємодії “ґрунт-рослина” в створених лісових біоценозах на дернових ґрунтах дасть можливість встановити напрям ґрунтоутворення, формування параметрів родючості.

Метою наших досліджень було встановити вплив різних порід дерев на властивості дернових карбонатних ґрунтів. Досліджували аналоги ґрунтів під природним травостоєм (різнотравно-злаково-бобові) та 30-ти річними насадженнями акації і сосни. Відбір зразків ґрунту проводився пошарово в 0-

5, 5-10, 10-20, 20-30 і 30-40 см в 9-ти кратній повторності. Лабораторні аналізи проводили за стандартними методиками.

Результати досліджень свідчать, що вміст гумусу зростає в ґрунті під насадженнями сосни у всіх шарах (на 0,69 та 1,33 відсотки в шарі 0-10 та 10-20 см, на 1,65 та 1,91 відсотки в шарах 30-40 та 20-30 см відповідно).

Це свідчить про підвищення надходження органічних решток у ґрунт та покращення процесів їх гуміфікації в умовах зміни мікроклімату (до більш вологого у лісовому біоценозі з менш контрастним тепловим режимом і меншою випаровуваністю) і характеру біологічного колообігу речовин.

Також виявлено перехід від регресивно-акумулятивного розподілу гумусу в профілі ґрунту під травами до рівномірно-акумулятивного.

Саме із зростанням вмісту гумусу та утворенням Са-гумусових сполук, очевидно, пов'язана зміна фізико-хімічних властивостей ґрунту. Ємність поглинання збільшилась у ґрунті під насадженнями сосни на 3,44-6,16 мг-екв./100 г ґрунту. Також підвищився вміст кальцію і магнію на 3,6-7,4 мг-екв. Це суперечить загальноприйнятій теорії опідзолення ґрунтів під лісовою рослинністю, особливо хвойною.

Показники кислотності покращувались під насадженнями сосни – рН зріс до 6,78-7,01, а гідролітична кислотність зменшилась до 0,64-0,91 мг-екв./100 г ґрунту при показниках 5,57-6,90 одиниць рН та 0,84-2,45 мг-екв./100 г ґрунту під травами. В обох аналогах ґрунту з глибиною реакція середовища наближалась до нейтральної, що більше виражено під насадженнями сосни.

Вміст макроелементів живлення свідчить про підсилення біологічного колообігу речовин у ґрунті під сосновими насадженнями порівняно з трав'янистим покривом. Виявлено, зокрема, збільшення вмісту азоту на 21-23 мг у всіх шарах, крім 0-10 см (без змін) і підвищення вмісту фосфору на 11-12 мг у шарах ґрунту 0-10 та 10-20 см.

Насадження сосни впливали на вміст мікроелементів у дерновому карбонатному ґрунті. Найбільші зміни виявлені по бору, міді та цинку, вміст яких збільшився на 30-50 %. Поряд з цим, вміст кобальту, марганцю і молібдену зменшувався у верхніх шарах ґрунту (0-1 та 10-20 см) і збільшувався в нижніх (20-30 та 40-50 см), але неістотно.

Таким чином, властивості дернового ґрунту покращуються під насадженнями сосни звичайної. Це суперечить загальноприйнятій теорії про опідзолення ґрунтів під лісовою, особливо хвойною, рослинністю. Але можна припустити, що такі зміни можливі за умови покращення водного режиму ґрунту під травами, накопичення на поверхні рослинного опаду та підвищення інтенсивності біологічного колообігу.